

היערכות להילולת רבי מאיר בעל הנס השנתית בטבריה ביום י"ד באייר התשפ"ד
(22.05.2024) ולהילולות השנתיות בשנים הבאות

הצעה להחלטה

מחליטים:

1. להטיל על השר לשירותי דת (להלן – "השר") את התפקידים המפורטים בסעיפים 2 ו-3 להלן לצורך קיום אירוע ההילולה השנתית של רבי מאיר בעל הנס בטבריה אשר עתיד להתקיים ביום י"ד אייר תשפ"ד (22 במאי 2024) וכן לאירועי ההילולה השנתית של רבי מאיר בעל הנס בשנים לאחר מכן (להלן – "אירוע ההילולה" ו/או "האירוע") המתקיימים במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס ובסביבתו (לרבות ציון הקבר) (להלן – "מתחם קבר רבי מאיר בעל הנס") וזאת עד לקביעת הסדר אחר.
2. תפקידי השר יכללו ניהול, ארגון והפקת האירוע, הביצוע וההוצאה לפועל של תכנית ההיערכות להילולה על כל הנדרש לכך לרבות תיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים ויתר הגורמים המוסמכים עפ"י דין, בתוך כך משטרת ישראל ובהתאם לסמכויותיהם עפ"י דין.
3. בנוסף יסדיר השר את קיום כל התנאים הפיזיים הנדרשים והנלווים לקליטה ולשהות בטוחה של קהל המבקרים באירוע ההילולה במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס וזאת בתיאום עם כל הגורמים המחזיקים במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס ובין היתר - עיריית טבריה, רשות מקרקעי ישראל, נאמני ההקדש והעמותות המנהלות את המתחם ובכפוף לכל דין.
4. השר ימנה את אחד מעובדי משרדו למלא את תפקידיו לפי סעיפים 2 ו-3 לעיל בהתאם להנחיות השר ובאמצעות המשרד לשירותי דת (להלן - "המשרד") ובהתאם להנחיות השר, המשרד יפעל, בין היתר, לעריכת התקשרות המשרד עם חברת הפקה. התקשרויות של המשרד לצורך ארגון וניהול ההכנות לאירוע והאירוע עצמו, ובכלל זה ההפקה, יבוצעו בהתאם לחוק חובת המכרזים ותקנותיו.
5. התקציב הנדרש עבור אירוע ההילולה בשנת 2024 הנגזר מהפעולות הנכללות בהחלטה זו, יוקצה מתקציב המשרד לשירותי דת לשנת 2024.
6. בהתאם לסעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, המשרד לשירותי דת יקצה מתקציבו את התקציב הנדרש עבור אירוע ההילולה בשנים 2025 עד 2027 הנגזר מהפעולות הנכללות בהחלטה זו.

דברי הסבר

רקע כללי

למעלה מ-1.3 מיליון אנשים מבקרים מידי שנה במתחם קברו של התנא רבי מאיר בעל הנס. מתחם קברו אשר נמצא בעיר טבריה – הינו אחד מהאתרים המתוירים ביותר בישראל ומושך אליו המוני מבקרים מדי שנה. ביום השנה לפטירתו של רבי מאיר בעל הנס (י"ד באייר) מתקיימת במתחם הקבר ובסביבותיו (לעיל ולהלן – **"מתחם קבר רבי מאיר בעל הנס"**) – הילולה המונית, המושכת רבבות מבקרים. ההילולה הבאה בשנת תשפ"ד תתקיים ביום 22 במאי 2024.

לאור הצורך הציבורי לאבטחת שלום המשתתפים תוקצב אירוע הילולת תשפ"ג ע"י משרדי הממשלה בשנת 2023 והאירוע אורגן ונוהל ע"י עיריית טבריה (להלן: **"העירייה"**) בשיתוף העמותות: **"כוללות רבי מאיר בעל הנס ספרדים"** (ע.ר. 580023042) ו"המוסדות המאוחדים **"אור תורה"** – ישיבת אור תורה רבי מאיר בעל הנס תלמוד תורה אור תורה, קרן גמילות חסדים אור תורה" (ע.ר. 580043230) המחזיקות במתחם ובכפוף לכל דין. מטרת הצעת המחליטים להסדיר את ארגון וניהול ההילולה כדי שתבצע ע"י גורם ממשלתי אחד.

לעמדת הנהלת המשרד (מכתב מנכ"ל המשרד ליועצת המשפטית במשרד מיום 16.5.2023) – על רקע הפקת לקחים מאסון הילולת הרשב"י בהר מירון בשנת 2021 – רואה השר לשירותי דת צורך הכרחי בהסדרת בטיחות המשתתפים באירועי הילולות רבי משתתפים מעין אלו. הנחיצות בארגון וניהול ההילולה ע"י גורם ממשלתי אחד נובעת מהמורכבות הכרוכה בכך שמתחם קבר רבי מאיר בעל הנס וסביבתו (לרבות ציון הקבר) מוחזקים ע"י עמותות המנהלות את הקדש רבי מאיר בעל הנס והמתחם הרחב יותר על ידי גורמים נוספים ובין היתר – עיריית טבריה ורשות מקרקעי ישראל.

מצב דברים דומה מתקיים באירוע הילולה גדול אחר – ההילולה השנתית של ה"בבא סאלי" בעיר נתיבות ולגביה לאחרונה התקבלה החלטת ממשלה לפיה האחריות על ארגון וניהול ההילולה תעבור לאחריות השר לשירותי דת (החלטת ממשלה מס' 437 מיום 2.4.2023). בהתייחס לנחיצות לשמור על יחס שווה של המדינה בכל הנוגע לארגון, ניהול ותקצוב של אירועי הילולות – לטענת מנכ"ל המשרד במכתבו הנזכר לעיל – ניתן לאבחן את אירוע ההילולה דן מכל יתר אירועי הילולות המתקיימים ברחבי ישראל (ואשר אינם מאורגנים ע"י עמותות **"המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים"**). לדבריו, אירוע הילולת רבי מאיר בעל הנס הינו אירוע ייחודי דתי אשר בו משתתפים עשרות אלפי אנשים ועל כן השר לשירותי דת רואה צורך הכרחי להסדיר את אבטחת המשתתפים באירוע המוני זה. **מלבד אירוע זה וכן אירוע המוני נוסף – הילולת ה"בבא סאלי" אשר גם בו משתתפים עשרות אלפי אנשים (ואשר הממשלה כבר הטילה את האחריות לניהולו על השר לשירותי דת, כאמור לעיל) – אין צפי הנראה לעין לקיום הילולות נוספות אשר בהן משתתפים המוני אנשים בהיקפים של עשרות אלפי אנשים המחייבים את הסדרת האירועים.**

אשר על כן מוצע להטיל את האחריות לניהול, ארגון והפקת האירוע, הביצוע וההוצאה לפועל של תכנית ההיערכות להילולה על כל הנדרש לכך לרבות תיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים ויתר הגורמים המוסמכים עפ"י דין - על השר לשירותי דת. בנוסף לכך - כדי לאפשר קליטה ושהות בטוחה של המבקרים הרבים בהילולה במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס - מוצע לקבוע כי השר גם יסדיר את קיום כל התנאים הפיזיים הנדרשים באתר בתיאום מול כל הגורמים המחזיקים במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס.

בנוסף לכך מוצע לקבוע כי השר ימנה את אחד מעובדי משרדו לארגן ולנהל את אירוע ההילולה אשר יפעל, בין היתר, לעריכת התקשרות המשרד עם חברת הפקה. כפי שצוין לעיל, יודגש כי נוסח דומה של "הצעת מחליטים" הוגש עבור נושא ארגון הילולת ה"בבא סאלי" בנתיבות (החלטת ממשלה מס' 437 מיום 2.4.2023).

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה
לא רלוונטי

תקציב
התקציב הנדרש להילולה בשנים 2024 עד 2027 יוקצה מתקציב המשרד לשירותי דת לשנים אלו.

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם
אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם
שר האוצר - אין מניעה לאשר את ההצעה.
ראש הממשלה - אין מניעה לאשר את ההצעה.
השר לביטחון לאומי - אין מניעה לאשר את ההצעה.
שר הפנים - אין מניעה לאשר את ההצעה.
שר הנגב, הגליל והחוסן הלאומי - אין מניעה לאשר את ההצעה.
שר המורשת - אין מניעה לאשר את ההצעה.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא
אין
עמדת היועצת המשפטית של המשרד יוזם ההצעה
מצורפת

מגיש: השר לשירותי דת

כ"ו בסיון התשפ"ג
15 ביוני 2023

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה: היערכות להילולת רבי מאיר בעל הנס בי"ד באייר תשפ"ד (22 במאי 2024) ולהילולות בשנים הבאות

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים :

רקע כללי -

ביום השנה לפטירתו של רבי מאיר בעל הנס מתקיימת במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס ובסביבתו (לרבות ציון הקבר) בעיר טבריה (להלן – "מתחם קבר רבי מאיר בעל הנס") הילולה המונית, המושכת רבבות מבקרים (להלן – "אירוע ההילולה" ו/או "האירוע"). ההילולה הקרובה אמורה להתקיים ביום י"ד באייר תשפ"ד, 22 במאי 2024.

אירוע ההילולה תשפ"ג שנערך בימים 4-5 במאי 2023 תוקצב ע"י הממשלה והאירוע אורגן ונוהל ע"י עיריית טבריה (להלן: "העירייה"). מטרת הצעת המחליטים, נושא חוות דעת זו, היא להסדיר את ארגון וניהול ההילולה כדי שתתבצע ע"י גורם ממשלתי אחד.

לעמדת הנהלת המשרד לשירותי דת (להלן: "המשרד") (מכתב מנכ"ל המשרד ליועצת המשפטית במשרד מיום 16.5.2023) - על רקע הפקת לקחים מאסון הילולת הרשב"י בהר מירון בשנת 2021 – רואה השר לשירותי דת צורך הכרחי בהסדרת בטיחות המשתתפים באירועי הילולות רבי משתתפים מעין אלו. הנחיצות בארגון וניהול ההילולה ע"י גורם ממשלתי אחד נובעת מהמורכבות הכרוכה בכך שמתחם קבר רבי מאיר בעל הנס מוחזק ע"י עמותות המנהלת את הקדש רבי מאיר בעל הנס ואילו המתחם הרחב יותר מוחזק על ידי גורמים נוספים ובין היתר - עיריית טבריה ורשות מקרקעי ישראל.

אשר על כן מוצע להטיל את האחריות לניהול, ארגון והפקת אירוע ההילולה לרבות תיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים ויתר הגורמים המוסמכים על פי דין – על השר לשירותי דת. בנוסף לכך – כדי לאפשר קליטה ושהות בטוחה של המבקרים הרבים בהילולה במתחם קבר רבי מאיר בעל הנס – מוצע לקבוע כי אחריות וסמכות השר תכלול גם הסדרת קיום התנאים הפיזיים הנדרשים באתר בתיאום מול כל הגורמים המחזיקים במתחם ובסביבתו.

בנוסף לכך מוצע לקבוע כי השר ימנה את אחד מעובדי משרדו לארגון ולנהל את אירוע ההילולה אשר יפעל, בין היתר, לעריכת התקשרות המשרד עם חברת הפקה.

מצב דברים דומה מתקיים באירוע הילולה גדול אחר – הילולת ה"בבא סאלי" בעיר נתיבות ולגביה לאחרונה התקבלה החלטת ממשלה לפיה האחריות על ארגון וניהול ההילולה תעבור לאחריות השר לשירותי דת (החלטת ממשלה מס' 437 מיום 2.4.2023).

בהתייחס לנחיצות לשמור על יחס שווה של המדינה בכל הנוגע לארגון, ניהול ותקצוב של אירועי הילולות – לטענת מנכ"ל המשרד במכתבו הנזכר לעיל - ניתן לאבחן את אירוע ההילולה דנן מכל

יתר אירועי הילולות המתקיימים ברחבי ישראל (ואשר אינם מאורגנים ע"י עמותת "המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים"). לדבריו, אירוע הילולת רבי מאיר בעל הנס הינו אירוע ייחודי דתי אשר בו משתתפים עשרות אלפי אנשים ועל כן השר לשירותי דת רואה צורך הכרחי להסדיר את אבטחת המשתתפים באירוע המוני זה. **מלבד אירוע זה וכן אירוע המוני נוסף - הילולת ה"בבא סאלי" אשר גם בו משתתפים עשרות אלפי אנשים (ואשר הממשלה כבר הטילה את האחריות לניהולו על השר לשירותי דת, כאמור לעיל) - אין צפי הנראה לעין לקיום הילולות נוספות אשר בהן משתתפים המוני אנשים בהיקפים של עשרות אלפי אנשים המחייבים את הסדרת האירועים.**

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם :

לאחר בחינה מול הנהלת המשרד, נכון להיום במשרד לשירותי דת, אין גורם מקצועי אשר ערוך לארגן הילולה המונית דוגמת הילולת רבי מאיר בעל הנס. לאור האמור :

1. יש חשיבות לכך שהמשרד יערוך עבודת מטה מסודרת ומקיפה לבחינת ההיבטים הכרוכים בניהול ההילולה על ידי המשרד לשירותי דת ובפרט אף לנוכח הקביעה כי השר לשירותי דת ימנה את אחד מעובדי משרדו לצורך ארגון וניהול ההכנות לאירוע ההילולה. טרם בוצעה עבודה מקצועית הבוחנת את השלכות לקיחת האחריות על ההילולה על ידי המשרד לשירותי דת ויש לבצעה מבעוד מועד ולהגיש את ממצאיה באופן רשמי לשר ולהנהלת המשרד לצורך היערכות והתרת חסמים או קשיים ככל שיעלו.

בהקשר זה יובהר (כפי שפורט לעיל) כי לאחרונה התקבלה החלטת ממשלה לפיה האחריות על ארגון וניהול הילולה נוספת - הילולת ה"בבא סאלי" - תעבור אל השר והמשרד לשירותי דת וטרם הושלמה עריכת עבודת מטה מסודרת לבחינת ההיבטים הכרוכים בניהול הילולה זו. המשמעות אפוא של ההחלטה דנן היא כי השר והמשרד לשירותי דת יהיו אחראים על ניהול וארגון הילולה נוספת, ובפועל השר והמשרד לשירותי דת יהיו אחראים על ניהול וארגון שני אירועי הילולות הכוללים המוני משתתפים שייערכו בהפרש זמן של כ-4 חודשים (ינואר 2024 - הילולת ה"בבא סאלי", מאי 2024 - הילולת רבי מאיר בעל הנס).

2. מאחר שמדובר בנושא המתכלל היבטים של אחריות מטעם מספר משרדי ממשלה מומלץ כי גם כאן ייקבע כי השר לשירותי דת הוא השר האחראי על תכלול האירוע, בדומה להילולת הרשב"י בהר מירון ובכלל זה : קביעת מתווה ההילולה, קביעת תכנית היערכות להילולה, שימוש בתקציב הייעודי להילולה, הנחיית הגורמים בכל הנדרש להיערכות להילולה, מעקב וביקורת על יישום הנחיותיו והתקדמות ההכנות והכרעה במחלוקות בין הגורמים השונים ככל שיתעוררו.

3. קושי מסוים קיים בכך כי בשונה מהילולת הרשב"י בהר מירון, מתחם קבר רבי מאיר בעל הנס מוחזק ע"י עמותות המנהלות את ההקדש וממילא הוא איננו כלול ברשימת המקומות הקדושים הנמצאים תחת אחריות העמותה הממשלתית "המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים" ומוחזקים על ידה. אי לכך לגבי הילולת רבי מאיר בעל הנס לוקחת המדינה אחריות באופן יזום על ניהול ההילולה במקום אשר איננו נמצא ברשימת המקומות הקדושים הנמצאים

בטיפול של עמותת "המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים". לעמדת הנהלת המשרד לשירותי דת - הנימוק ללקיחת האחריות כאמור - הוא העובדה שמדובר באירוע הילולה אשר משתתפים בו קהל רב מאוד (עשרות אלפי אנשים) וממילא יש צורך בגורם ממשלתי אחד אשר ינהל את הטיפול בהילולה ההמונית.

ניהול ההילולה על ידי גורם ממשלתי אחד נדרש גם בשל המורכבות בכך שישנם מספר גורמים המחזיקים במתחם ציון הקבר ובסביבתו ובין היתר: העמותות המנהלות את מתחם הקבר וסביבתו, עיריית טבריה ורשות מקרקעי ישראל. המשמעות הנגזרת מהאמור לעיל היא שניהול וארגון ההילולה יכללו את הטיפול באירוע אל מול מספר גורמים וזאת גם בכל הנוגע להסדרת קיום התנאים הפיזיים הנדרשים באתר.

משיח עם הנהלת המשרד עולה כי הכוונה היא שהמשרד יערוך התקשרות עם חברת הפקה אשר תנהל ותארגן את אירוע ההילולה לרבות רכישת שירותי אבטחה, תדאג לקיומם של הביטוחים הנדרשים וכל מה שיש בו צורך כדי להוציא לפועל אירוע מסוג זה. לעומת זאת הסדרת קיום התנאים הפיזיים הנדרשים באתר - יתבצעו ע"י המשרד ו/או באמצעות גורמים אחרים מטעמו.

באשר לשאלת האחריות הנזיקית של המשרד לשירותי דת ושל מדינת ישראל - יובהר כי כאשר המדינה לוקחת על עצמה את ארגון ההילולה - היא לוקחת על עצמה לכאורה גם את הסיכון הנזיקי לאחריות בשל נזקים שייגרמו לגורם כלשהו בעוולה בקשר לכך לרבות אם חלילה ייגרמו נזקי גוף לאדם כלשהו תוך כדי ההילולה או תוך כדי ההיערכות אליה.

באשר לשאלת האחריות הנזיקית של השר לשירותי דת, ככל שהממשלה תטיל עליו את האחריות כאמור - סעיף 7א לפקודת הנזיקין מקנה לעובד ציבור חסינות מפני הגשת תובענה בגין מעשה או מחדל שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני - בדומה לפעולות השר בהתאם להחלטת הממשלה. חסינות זו לא תעמוד לשר אם יפעל מתוך "כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו". כלומר, ככלל לא תוטל אחריות נזיקית על השר באופן ישיר, זאת בכפוף לנסיבות המקרה הספציפי.

יודגש כי נוסח דומה של "הצעת מחליטים" הוגש עבור נושא ארגון הילולת הרשב"י במירון (החלטת ממשלה מס' 60 מיום 22.1.23) וכן עבור נושא ארגון הילולת ה"בבא סאלי" בנתיבות (החלטת ממשלה מס' 437 מיום 2.4.2023).

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

משרד האוצר - אין מניעה לאשר את ההצעה.

משרד ראש הממשלה - אין מניעה לאשר את ההצעה.

המשרד לביטחון לאומי (ביטחון פנים) - אין מניעה לאשר את ההצעה.

משרד הפנים - ההצעה אינה מעלה היבטים משפטיים הנוגעים למשרד הפנים.

משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי – אין מניעה לאשר את ההצעה.

משרד המורשת – ההצעה אינה מעלה היבטים משפטיים הנוגעים למשרד המורשת.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
היועצת המשפטית של המשרד לשירותי דת סבורה כי אין מניעה לאשר את ההחלטה.

עו"ד גליה קליין היועצת המשפטית למשרד שירותי דת
שם תפקיד

חתימה